

Ягодзінська А.М.,

здобувач вищої освіти факультету управління, підприємництва та права
Науковий керівник – **Нікольчук Ю.М.,** к.е.н, доцентка,
завідувачка кафедри фінансів, обліку та аудиту, Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКУ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Кредитний портфель є однією з ключових складових активів будь-якого банку, адже саме кредитні операції формують основну частку його доходів. Якість, структура та рівень ризиковості кредитного портфеля значною мірою визначають фінансову стійкість, прибутковість і довгострокову конкурентоспроможність банку. В умовах економічної нестабільності, підвищених ризиків, воєнного стану та змін на фінансовому ринку значення ефективного управління кредитним портфелем зростає, що зумовлює актуальність дослідження проблем його формування та оптимізації.

Формування кредитного портфеля банку охоплює процес оцінювання кредитоспроможності позичальників, визначення умов кредитування, моніторинг виконання зобов'язань та управління ризиками. Важливою складовою є забезпечення диверсифікації портфеля за видами кредитів, галузями економіки, регіонами, строками та рівнями ризику. Недостатня диверсифікація може призвести до концентрації ризиків та зниження фінансової стійкості банку [1].

Однією з основних проблем формування кредитного портфеля українських банків є висока частка проблемних кредитів (NPL). Значне зростання простроченої заборгованості зумовлене падінням платоспроможності населення та бізнесу, економічною нестабільністю, воєнними ризиками та погіршенням інвестиційного клімату. Висока частка NPL зменшує дохідність банку, потребує збільшення резервів та ускладнює можливості для активного кредитування.

Наступною проблемою є недостатньо ефективні методи оцінювання кредитоспроможності позичальників. На практиці банки часто стикаються з браком якісної фінансової інформації, недосконалістю системи скорингу, нерегулярним моніторингом фінансового стану клієнтів та недостатнім аналізом ризиків окремих галузей. Це веде до прийняття рішень щодо кредитування позичальників із високою ймовірністю неповернення.

Негативним чинником є також вплив макроекономічного середовища: високий рівень інфляції, зростання вартості ресурсів, нестабільність валютного ринку та загальне уповільнення економічного зростання. У таких умовах збільшується ризик неплатоспроможності клієнтів, що погіршує якість кредитного портфеля.

Слід зазначити і проблему переважання короткострокових кредитів у структурі портфеля. Вони забезпечують менший рівень ризику, але водночас

обмежують можливості банків для довгострокового інвестування, що негативно впливає на розвиток економіки та зменшує потенційні доходи у довгостроковому періоді. Важливою проблемою залишається слабка система взаємодії між кредитними підрозділами, службами ризик-менеджменту та аналітичними відділами. Недостатня інтеграція інформаційних систем банку ускладнює моніторинг і прогнозування ризиків, що знижує ефективність управління кредитним портфелем.

Для підвищення ефективності кредитного портфеля банку необхідно впроваджувати сучасні методи управління ризиками. Одним із першочергових заходів є вдосконалення системи оцінювання кредитоспроможності позичальників шляхом використання скорингових моделей, аналізу великого масиву даних (Big Data), підвищення вимог до фінансової звітності та посилення перевірки джерел доходів. Це дасть змогу більш точно визначати рівень ризику за кожним позичальником і формувати збалансовану кредитну політику [2].

Ефективним напрямом є удосконалення моніторингу та контролю за станом кредитного портфеля. Регулярний аналіз фінансової поведінки клієнтів, використання ранніх індикаторів ризику, автоматизація процесів дозволять своєчасно виявляти загрози і запобігати виникненню проблемних кредитів.

Позитивного впливу може набути оптимізація заставної політики банку. Потрібно підвищувати якість заставленого майна, здійснювати його регулярну переоцінку, впроваджувати системи електронного моніторингу застав та використовувати страхування кредитних ризиків. Розширення спектра кредитних продуктів, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток іпотечного та інвестиційного кредитування сприятимуть зниженню концентрації ризиків та підвищенню прибутковості банку.

Важливим інструментом оптимізації портфеля є робота з проблемними кредитами: реструктуризація заборгованості, передача управління професійним колекторам, продаж NPL-фондам, застосування механізмів сек'юритизації. Це дозволяє банку зменшити ризики та покращити фінансові показники.

Отже, ефективність кредитного портфеля банку залежить від системного підходу до управління ризиками, використання сучасних цифрових технологій, підвищення якості аналітичних процедур та оптимізації структури кредитних продуктів. Комплексне впровадження зазначених заходів сприятиме зменшенню частки проблемних кредитів, підвищенню дохідності та зміцненню фінансової стійкості банківської установи.

Список використаних джерел:

1. Губанова Л.В. Аналіз та управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Фінанси України*. 2023. №2. С. 45-56.
2. Костюк О.М. Проблеми формування та структуризації кредитного портфеля банків України. *Вісник економічної науки України*. 2021. №4. С. 78-85.